

ULOGA DIPLOMATSKO-KONZULARNIH PREDSTAVNIŠTAVA U IZBORNOM PROCESU

ROLE OF DIPLOMATIC AND CONSULAR MISSIONS IN ELECTORAL PROCESS

Kenan Rizvić

Pravni fakultet Univerziteta u Travniku

SAŽETAK

Osnovna funkcija diplomacije je da putem diplomatskih i konzularnih predstavništava predstavlja interese svoje države u inozemstvu i da vrši promicanje njezinih interesa i ciljeva. Pored svoje osnovne funkcije, diplomatska i konzularna predstavništva imaju i daleko manje poznatu ulogu i ovlaštenje da učestvuju u izbornom procesu kao neposredan sudionik u provođenju izbora. U ovom radu pokušaću da objasnim ulogu diplomatsko-konzularnih predstavništava u izbornom procesu, način na koji se odvija izborni proces u diplomatsko-konzularnim predstavništvima, da utvrdim koji su to međunarodni izvori i pravni akti na kojima se temelji mogućnost provođenja izbora na teritoriji druge države, da definišem koji su to pravni akti domaćeg zakonodavstva koji regulišu ovu oblast, te da navedem motive, razloge i specifičnosti izbornog procesa u diplomatsko-konzularnim predstavništvima.

Ključne riječi: izbori, izborni proces, diplomatsko-konzularno predstavništvo

Key words: elections, electoral process, diplomatic missions

ABSTRACT

The key role of diplomacy is that through diplomatic and consular missions represent interests of its country abroad and in the same time promote its interests and goals. In addition to its core functions, diplomatic and consular missions have a far less

famous role and authority to participate in the electoral process as a direct participant during election. In this paper, I will try to explain the role of diplomatic and consular missions in the electoral process, the manner in which the electoral process is carried out in the diplomatic and consular missions, to determine what are the sources and international legal acts enabling election conducting in the territory of another state, to define what legal acts of domestic legislation are dealing with this issue, and finally, to suggest motives, reasons and specificities of electoral process in diplomatic and consular missions.

UVOD

Opće poznata je činjenica da najveći broj država u svijetu uvažava građanska i politička prava svojih građana. Biračko pravo spada u grupu političkih prava i ono se ostvaruje kroz „političko učešće“, odnosno davanje prava građanima da biraju svoje predstavnike i da budu birani kao predstavnici na javne funkcije. Teorije prava biračko pravo svrstaju u norme unutrašnjeg prava iako se ono obzirom na veliki broj međunarodnih dokumenata o ljudskim pravima koji su potpisani i ratifikovani od strane većine zemalja članica Ujedinjenih nacija i u kojima je utvrđeno opće i jednako pravo glasa, zabrana diskriminacije u izbornom procesu, tajnost i periodičnost glasanja, utvrđenost postupka glasanja, treba i može svrstati u međunarodno javno pravo.

Pojedinac kao građanin nema međunarodni subjektivitet i da bi ostvario svoje biračko pravo on to jedino može uraditi kroz norme unutrašnjeg prava kojima je uređeno biračko pravo i izborni proces. Država kao potpisnica međunarodnih ugovora obavezuje se da će u svoje unutrašnje pravo, odnosno izbornu zakonodavstvo uvrstiti norme iz međunarodnih ugovora, a čije poštivanje u međunarodnim odnosima pokazuje stepen demokratije u državi i način njenog odnosa prema svojim državljanima.

Osim toga međunarodni ugovori su jedan od izvora međunarodnog prava koje se indirektno primjenjuje u unutrašnjem pravu. Posebnost nekih međunarodnih ugovora je što u odnosu na državu potpisnicu imaju ugrađene mehanizme da putem direktne ili indirektno prisile utiču na poštivanje preuzetih obaveza.

NORMATIVNO UREĐENJE BIRAČKOG PRAVA U NACIONALNIM ZAKONODAVSTVIMA

Biračko pravo kao jedno od osnovnih ljudskih prava u savremenim državama danas je najčešće garantirano ustavom i njegovo ostvarenje se reguliše kroz izbornu zakonodavstvo kojim su utvrđene pravne norme¹⁷⁷. Izbornim zakonodavstvom regulisan je cjelokupni izborni proces koji obuhvata sve faze ostvarenja i zaštite biračkog prava od raspisivanja izbora, postupka kandidovanja, promocije kandidata, izborne šutnje, tijela za provedbu izbora, postupka glasanja, sadržaja glasačkog listića, načina glasanja, vremena glasanja, osiguranja reda i mira za vrijeme izbora, utvrđivanja izbornih rezultata, prebrojavanja glasačkih listića, zaštite izbornog prava (pravni lijekovi u izbornom postupku, izborni sporovi), nadzor nad ustavnošću i zakonitošću izbora i drugi postupci koji mogu biti različiti od države do države. Izborna zakonodavstva

savremenih država mogu se općenito podijeliti na ekstenzivna u kojima je izbornu pravo normirano u više zakona¹⁷⁸ i

¹⁷⁸ Navodim važnije zakonske i podzakonske akte čijim je odredbama direktno ili indirektno regulisan izborni proces u Republici Hrvatskoj i koja je jedan od primjera država u kojoj je izbornu pravo normirano kroz više zakona: Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine broj 56/90, 135/97, 8/98 – proć. tekst, 113/00, 124/00 – proć. tekst, 28/01, 41/01 – proć. tekst, 55/01 – ispr., 76/10 i 85/10 – proć. tekst), Ustavni zakon o pravim nacionalnih manjina (Narodne novine broj 155/02, 47/10 – Odluka USRH – ukida se ćl. 38. st. 3. i 80/10), Zakon o izboru predsjednika Republike Hrvatske (Narodne novine broj 22/92, 42/92 – ispr., 71/97, 69/04 – Odluka USRH, 99/04 – ispr. Odluke USRH, 44/06 – v. ćl. 27. st. 2. Zakona o Državnom izbornom

povjerenstvu Republike Hrvatske – prestaje vaŹiti odredba ćl. 21. st. 1. Zakona o izboru... i 24/11 – v. ćl. 52. Zakona o financiranju politićkih aktivnosti i izborne promidŹbe – prestala vaŹiti odredba ćl. 16. Zakona o izboru...), Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor (Narodne novine broj 116/99, 109/00 – vjer. tumać., 53/03, 69/03 – proć. tekst, 44/06 – vidi ćl. 27. st. 1. Zakona o Državnom izbornom povjerenstvu Republike Hrvatske – prestaju vaŹiti odredbe ćl. 45., 46. i 47. Zakona o izborima ..., 19/07, 20/09 – vjer. tumać., 145/10 i 24/11 – v. ćl. 52. Zakona o financiranju politićkih aktivnosti i izborne promidŹbe – prestale vaŹiti odredbe ćl. 31., 32., 33., 35. i 36. Zakona o izborima, 93/11 – Odluka USRH i 120/11 – proć. tekst), Zakon o izbornim jedinicama za izbor zastupnika u Zastupnićki dom Hrvatskog drŹavnog sabora (Narodne novine broj 116/99), Izvješće Ustavnog suda Republike Hrvatske br. U-X-6472/2010 od 8. prosinca 2010. godine o nejednakoj teŹini biraćkog glasa u izbornim jedinicama određenim ćlancima 2. do 11. Zakona o izbornim jedinicama za izbor zastupnika u Zastupnićki dom Hrvatskog drŹavnog sabora (Narodne novine broj 142/10), Zakon o izboru ćlanova predstavnićkih tijela jedinica lokalne i podrućne (regionalne) samouprave (Narodne novine broj broj 33/01, 10/02 – Odluka USRH, 155/02 – v. Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, 45/03, 43/04 – Odluka USRH, 40/05, 44/05 – proć. tekst, 44/06 – v. ćl. 27. st. 3. Zakona o DrŹavnom izbornom povjerenstvu – prestala vrijediti odredba ćl. 30. st. 2., 3., 4. i 5. Zakona o izboru ćlanova predstavnićkih tijela jedinica lokalne..., 109/07 – v. ćl. 93. Zakona o izborima općinskih naćelnika, gradonaćelnika, Źupana i gradonaćelnika Grada Zagreba – prestala vaŹiti odredba ćl. 38. Zakona o izboru ćlanova predstavnićkih tijela jedinica ... i 24/11 – v. ćl. 52. Zakona o financiranju politićkih aktivnosti i izborne promidŹbe – odredba ćl. 21. Zakona o izboru ćlanova predstavnićkih tijela

¹⁷⁷ Izborni zakoni, Pravilnici, Uputstva i drugi zakonski i podzakonski akti.

jedinica ... prestaje se primjenjivati u odnosu na izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, a nastavlja se primjenjivati u odnosu na izbore za vijeća nacionalnih manjina), Zakon o pravu državljana drugih država članica Europske unije u izborima za predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (Narodne novine broj 92/10), Zakon o izborima općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba (Narodne novine broj 109/07, 125/08 i 24/11 i 150/11 - v. čl. 52. Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe – prestale važiti odredbe čl. 27., 28., 29., 30., 31. i 32. Zakona o izborima), Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (Narodne novine broj 33/01, 60/01 – vjerodostojno tumačenje, 129/05, 109/07, 125/08 i 36/09), Zakon o Gradu Zagrebu (Narodne novine broj 62/01, 125/08 i 36/09), Zakon o izborima zastupnika iz Republike Hrvatske u Europski parlament (Narodne novine broj 92/10), Pravila o postupanju elektroničkih medija s nacionalnom koncesijom u Republici Hrvatskoj tijekom izborne promidžbe (Narodne novine broj 165/03 i 105/07), Izborni etički kodeks, Zakon o referendumu i drugim oblicima osobnog sudjelovanja u obavljanju državne vlasti i lokalne samouprave (Narodne novine broj 33/96, 92/01, 44/06 – v. čl. 27. st. 4. Zakona o Državnom izbornom povjerenstvu Republike Hrvatske – prestaje važiti odredba čl. 13. Zakona o referendumu ..., 58/06 – Odluka USRH – ukida se novi čl. 8h propisan čl. 9. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o referendumu ... (Narodne novine broj 92/01), 69/07 – Odluka USRH – čl. 6. st. 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o referendumu ... (Narodne novine broj 92/01) se ukida u dijelu koji glasi: „koji imaju prebivalište i prebivaju u Republici Hrvatskoj, najmanje godinu dana bez prekida do dana održavanja referenduma“ i 38/09), Zakon o političkim strankama (Narodne novine broj 76/93, 111/96, 164/98, 36/01 i 1/07 – v. čl. 28. Zakona o financiranju političkih stranaka, nezavisnih lista i kandidata – prestale važiti odredbe glave III. Zakona o političkim strankama), Zakon o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe (Narodne novine broj 24/11 i 61/11), Pravilnik o načinu vođenja evidencija i izdavanja potvrda o primitku dobrovoljnih priloga (donacija) i članarina, izvješćima o primljenim donacijama za financiranje izborne promidžbe i izvješća o troškovima (rashodima) izborne promidžbe te financijskim izvještajima za financiranje izborne promidžbe (Narodne novine broj 50/11 i 93/11), Zakon o Državnom izbornom povjerenstvu Republike Hrvatske (Narodne novine broj 44/06 i 19/07), Poslovnik o radu Državnog izbornog povjerenstva (Narodne novine broj 49/07 i 35/11), Pravilnik o zaštiti i obradi arhivskog i registraturnog

na jednostavna u kojima je izborna pravo normirano kroz jedan ili dva zakona¹⁷⁹.

BIRAČKO PRAVO U MEĐUNARODNIM SPORAZUMIMA

Međunarodno regulisanje ljudskih sloboda i prava započinje Poveljom Ujedinjenih nacija iz 1945. godine koja samo općenito govori o zaštiti ljudskih prava.¹⁸⁰

Prvi međunarodni pravni dokument koji je univerzalno regulisao pitanje aktivnog i pasivnog biračkog prava je Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka koja je usvojena na Opštoj skupštini Organizacije ujedinjenih nacija održanoj 10. decembra 1948. godine. Deklaracija je nastala kao izraz potrebe i kao zajedničko mjerilo članica Ujedinjenih nacija da postignu unapređenje opšteg poštivanja čovjekovih prava i osnovnih sloboda i njihovo održavanje. Pored osnovnih ljudskih prava ova Deklaracija je svakom pojedincu utvrdila pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja, pravo da sudjeluje u upravi svoje zemlje, neposredno ili preko slobodno izabranih predstavnika, pravo na jednak pristup javnim službama u svojoj zemlji, pravo da volja naroda treba da bude osnova vladine vlasti i da ta volja treba da

gradiva nastalog u radu Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske i drugih tijela za provedbu izbora i referenduma (Narodne novine broj 35/11), Zakon o pravu na pristup informacijama (Narodne novine broj 172/03, 144/10 i 37/11 – Odluka USRH – ukida se Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pravu na pristup ... (Narodne novine broj 144/10 – prestaje važiti 15. srpnja 2011. godine) i 77/11), Zakon o popisima birača (Narodne novine broj 19/07), Pravilnik o obrascima isprava iz popisa birača (Narodne novine broj 24/07), Zakon o zaštiti osobnih podataka (Narodne novine broj 103/03, 118/06 i 41/08).

¹⁷⁹U jednostavnim izbornim zakonodavstvima izborna procedura obično je propisana u jednom zakonu u kome su obuhvaćeni svi postupci za sve niveoe vlasti ili je izborni proces pojednostavljen na način da parlament bira predsjednika države i gornji dom parlamenta.

¹⁸⁰Usvojena na završetku Konferencije u San Francisku (SAD), 25.06. 1945. godine i predstavlja akt kojim se utvrđuju ciljevi, zadaci i načela Ujedinjenih nacija.

se izražava u povremenim i istinskim izborima, koji treba da se provode općim i jednakim pravom glasa, tajnim glasanjem ili odgovarajućim postupcima slobodnog glasanja.¹⁸¹ Član 30. Deklaracije je oduzeo pravo državama, grupama i pojedincima da mogu poduzimati bilo kakve djelatnosti usmjerene na sprječavanje prava utvrđenih Deklaracijom.¹⁸²

Drugi međunarodni pravni akt kojim su zagarantovana osnovna građanska i politička prava je Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima.¹⁸³ U članu 2. države članice ovog Pakta obavezuju se da poštuju i da jamče prava priznata u ovom Paktu svim pojedincima koji se nalaze na njihovoj teritoriji i potpadaju pod njihovu vlast bez ikakvog razlikovanja, naročito u pogledu rase, boje kože, spola, jezika, veroispovijesti, političkog ili svakog drugog ubjeđenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, imovine, rođenja ili drugog statusa, a u članu 25. ovog Pakta utvrđeno je da svaki građanin treba da ima pravo i mogućnost da bez ikakvih razlika navedenih u članu 2. i bez nerazumnih ograničenja:

- a) sudjeluje u vođenju javnih poslova, direktno ili preko slobodno izabраниh predstavnika;
- b) bira i bude biran pravedno provedenim, povremenim izborima sa općim i

¹⁸¹ Član 21. Deklaracije glasi:

1. Svako ima pravo da sudjeluje u upravi svoje zemlje, neposredno ili preko slobodno izabраниh predstavnika.
2. Svako ima pravo na jednak pristup javnim službama u svojoj zemlji.
3. Volja naroda treba da bude osnova vladine vlasti; ta volja treba da se izražava u povremenim i istinskim izborima, koji treba da se provode općim i jednakim pravom glasa, tajnim glasanjem ili odgovarajućim postupcima slobodnog glasanja.

¹⁸² Član 30. Deklaracije glasi: „Ništa se u ovoj Deklaraciji ne može tumačiti kao pravo ma koje države, skupine ili osobe da sudjeluje u bilo kojoj djelatnosti ili da vrši bilo kakvu djelatnost usmjerenu na uništavanje bilo kojih ovdje izloženih prava i sloboda“.

¹⁸³ Ovaj dokument predstavlja Dodatak Rezoluciji Generalne skupštine Organizacije ujedinjenih nacija 220 i usvojen je 18.12.1966. godine.

jednakim pravom glasa i tajnim glasanjem, koji osiguravaju slobodno izražavanje volje birača;

- c) ima pristup javnim službama svoje zemlje uz opće uslove jednakosti.

Konvencija o političkim pravima žena¹⁸⁴ daje ženama pravo glasanja na izborima pod istim uslovima kao i muškarcima, bez diskriminacije (aktivno biračko tijelo), daje ženama pravo da budu birane u sva javno izabrana tijela ustanovljena nacionalnim zakonom, pod istim uslovima kao i muškarci bez ikakve diskriminacije.

Iako je donesena sa ciljem eliminisanja diskriminacije žena, Konvencija o eliminiranju svih oblika diskriminacije žena¹⁸⁵, ona pored drugih oblika diskriminacije žena u članu 7. državama ugovornicama nameće obavezu da poduzimaju sve odgovarajuće mjere za otklanjanje diskriminacije žena u političkom i javnom životu zemlje. Države ugovornice su posebno dužne da osiguraju, pod jednakim uvjetima kao i muškarcima, prava žena da: glasaju na svim izborima i javnim referendumima i da budu birane u sva tijela koja se biraju putem javnih izbora, da učestvuju u kreiranju i provođenju vladine politike i da zauzimaju rukovodeće položaje i obavljaju sve javne funkcije na svim nivoima vlasti i da učestvuju u radu nevladinih organizacija i udruženja koja se bave javnim i političkim životom u zemlji.

Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije¹⁸⁶ u osnovi se bavi zabranom rasne diskriminacije, ali pored drugih prava obavezuje države ugovornice da bez obzira na rasu, boju, nacionalno ili etničko porijeklo garantuju politička prava, naročito pravo na učešća na izborima, pravo glasa i kandidature, pravo

¹⁸⁴ Konvencija je usvojena od strane Generalne skupštine Organizacije ujedinjenih nacija 20.12.1952. godine.

¹⁸⁵ Konvencija je usvojena Rezolucijom Generalne skupštine Organizacije ujedinjenih nacija broj 34/180 i stupila je na snagu 03.09.1980. godine.

¹⁸⁶ Konvencija je usvojena Rezolucijom Generalne skupštine Organizacije ujedinjenih nacija broj 2106(XX) i stupila je na snagu 04.01.1969. godine.

učestvovanja u vlasti i upravljanju javnim poslovima na svim razinama.

Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda¹⁸⁷ je regionalni dokument o ljudskim pravima koja je pored svog regionalnog karaktera u vrijeme donošenja imala značajnu ulogu na tlu Evrope i u ostatku svijeta. U pogledu biračkog prava posebno je značajan njen Prvi Dodatni protokol koji državama ugovornicama utvrđuje obavezu da u razumnim razmacima organizuju slobodne izbore tajnim glasanjem, pod uslovima da narod slobodno izrazi svoje mišljenje kroz izbor zakonodavnog tijela.

Svi ovi navedeni međunarodni dokumenti biračko pravo i pravo čovjeka da bude biran stavljaju na najviši mogući nivo. Države potpisnice ovih međunarodnih i regionalnih dokumenata obavezne su da u svom zakonodavstvu koje reguliše ovu oblast uvrste norme koje su zagantovane u ovim međunarodnim dokumentima i da ostvarenje ovih prava omoguće svojim i državljanima drugih država koji se nalaze na njihovoj teritoriji.

BIRAČKO PRAVO I DIPLOMATIJA

Biračko pravo kao univerzalno ljudsko pravo usko je vezano za državu čovjeka čiji je on državljanin jer se ono najčešće ostvaruje na teritoriji države čije državljanstvo posjeduje čovjek kao birač.

U današnje vrijeme u trendu globalizacije, međunarodnih poslovnih veza, međunarodnog obrazovanja i drugih potreba savremenog čovjeka koje su uz razvoj svih vidova saobraćajnog transporta dovele do ogromne pokretljivosti ljudi i potrebe dužeg boravka van matične države, sve više do izražaja dolazi potreba čovjeka da svoje biračko pravo ostvari i za vrijeme svog boravka u inozemstvu.¹⁸⁸ Osim toga

¹⁸⁷Konvencija je potpisana u Rimu 04.11.1950. godine.

¹⁸⁸Osim navedenih razloga mnoge iseljeničke države priznaju biračko pravo dijaspori. Takođe, u svijetu postoji ogroman broj izbjeglica i raseljenih osoba koje se nalaze na teritoriju drugih država i

neke od država glasanje na izborima propisuju kao obavezu čije neizvršenje povlači određene krivične ili prekršajne sankcije.

Grčka je već 1844. godine primjenila glasanje za svoju dijasporu, a sa razvojem diplomatije ova praksa je prešla u okvire poslova diplomatsko-konzularnih predstavništava. Ne postoji međunarodni akt koji reguliše međusobne odnose i pravo zemalja da u svojim diplomatsko-konzularnim predstavništvima provode izborni proces. Svoje pravo da organizuju provođenje izbornog procesa u diplomatsko-konzularnim predstavništvima zemlje prije svega crpe običajnog prava, iz Bečke konvencije o diplomatskim odnosima¹⁸⁹ koja generalno reguliše diplomatske odnose među državama i koja nije zasebno regulisala ovu tematiku iz Bečke konvencije o konzularnim odnosima¹⁹⁰. Države potpisnice Bečkih konvencija pozivaju na ciljeve i načela Povelje Ujedinjenih nacija o suverenoj jednakosti država, o održavanju međunarodnog mira i sigurnosti i o unaprjeđivanju prijateljskih odnosa između naroda. Značajno je istaći članove 3. i 41.¹⁹¹

koje svoje biračko pravo mogu ostvariti samo tamo. Nije zanemariv broj radnika na privremenom radu u drugim državama, vojnika u bazama na teritoriji drugih država, studenata i turista koji se u vrijeme izbora zateknu u inozemstvu.

¹⁸⁹ Bečka konvencija o diplomatskim odnosima usvojena je 14. travnja 1961. godine na Konferenciji Ujedinjenih naroda od diplomatskim odnosima i imunitetima, koja se održala u Neue Hofburgu u Beču, Austrija od 2. ožujka do 14. travnja 1961. godine. Konvencija je međunarodni ugovor kojim je kodificiran najvažniji dio do tada postojećeg običajnog diplomatskog prava, uz neke novije dispozicije. U njoj su sadržane odredbe o pravima i obvezama države primateljice i države šiljateljice u pogledu stalnih diplomatskih misija dvostranog karaktera, imuniteta i privilegija članova diplomatske misije, administrativnog i tehničkog osoblja.

¹⁹⁰ Bečka konvencija o konzularnim odnosima usvojena je 1963. godine, a stupila je na snagu 1967. godine.

¹⁹¹ Član 3. Konvencije glasi: 1) Funkcije diplomatske misije se sastoje naročito u: a) predstavljanju države koja akredituje kod države kod koje se akredituje; b) zaštiti u državi kod koje se akredituje interesa

Bečke konvencije o diplomatskim i konzularnim odnosima koji dopuštaju obavljanje i drugih djelatnosti u prostorijama diplomatske misije osim onih koje su nabrojane u Konvenciji pod uslovom da su one u okviru normi međunarodnog prava. Kako je naprijed već navedeno da je biračko pravo zaštićeno većim brojem međunarodnih akata koji spadaju u norme međunarodnog prava, nema sumnje da je provođenje izbora u diplomatsko-konzularnim predstavništvima djelatnost koja ne narušava odnose između zemalja i da je to djelatnost koja je poželjna jer njome država domaćin pokazuje da joj je stalo da omogući državljanima drugih zemalja da ostvare jedno od univerzalnih prava.

Provođenje izbornog procesa u diplomatsko-konzularnim predstavništvima je samo jedna od javnih funkcija koje provodi država imenovanja u zemlji prijema i njome se izražava suverenost države imenovanja prema svojim

državljanima. Ova i druge javne funkcije koje je država imenovanja svojim unutrašnjim zakonima i drugima aktima povjerila diplomatsko-konzularnim predstavništvima mogu se provoditi u zemlji prijema samo pod uslovom da to propisi zemlje prijema ne zabranjuju, odnosno da se ona ne protivi ili da je to regulisano kroz diplomatski reciprocitet koji nastaje neposrednim sporazumijevanjem država na bilateralnom ili multilateralnom planu potpisivanjem međunarodnih ugovora. Prava koja se na ovaj način čine dostupnim mogu biti posebno nabrojena ili garantovana opštim klauzulama.

Obzirom na univerzalni karakter biračkog prava, onemogućavanje provođenja izbora u diplomatsko-konzularnim predstavništvima predstavljalo bi negiranje međunarodnih sporazuma kojima je utvrđeno ovo pravo.

Izborni proces u diplomatsko-konzularnim predstavništvima provodi izorno tijelo koje ima različite nazive od države do države, a organ preko kojeg se vrši provođenje izbornog procesa najčešće je Ministarstvo inostranih poslova u čijoj je nadležnosti diplomatsko-konzularna mreža. Pomoć u provođenju izbornog procesa u diplomatsko-konzularnim predstavništvima je samo jedan od periodičnih poslova iz nadležnosti ministarstva i on se najčešće provodi na isti način kao i na izbornim mjestima u matičnoj državi i po postupku utvrđenom u izbornom zakonu. Zakonima o inostranim poslovima regulisane su nadležnosti ministarstva, a u okviru kojih se često nalazi odrednica da ministarstvo inostranih poslova pruža pomoć drugim ministarstvima i državnim upravama i agencijama u izvršenju poslova iz njihove nadležnosti.

---

države koja akredituje i njenih državljana, u granicama koje dozvoljava međunarodno pravo; c) pregovaranju s vladom države kod koje se akredituje; d) obavještavanju, svim dozvoljenim sredstvima, o uslovima i razvoju događaja u državi kod koje se akredituje i podnošenju izveštaja o tome vladi države koja akredituje; e) unapređivanju prijateljskih odnosa i razvijanju privrednih, kulturnih i naučnih odnosa između države koja akredituje i države kod koje se akredituje. 2) Nijedna odredba ove konvencije ne može se tumačiti kao zabrana za neku diplomatsku misiju da vrši konzularne funkcije. Član 41. Konvencije glasi: 1) Ne dirajući u njihove privilegije i imunitete, sva lica koja uživaju te privilegije i imunitete dužna su da poštuju zakone i propise države kod koje se akredituje. Ona su takode dužna da se ne miješaju u unutrašnje stvari te države. 2) Svi službeni poslovi sa državom kod koje se akredituje, a koje država koja akredituje povjerava misiji, moraju se voditi sa ministarstvom inostranih poslova države kod koje se akredituje ili njegovim posredstvom, ili sa nekim ministarstvom o kome bude dogovoreno. 3) Prostorije misije ne smiju se upotrebljavati za ciljeve koji nisu u skladu sa funkcijama misije onako kako su određene ovom konvencijom ili drugim pravilima opšteg međunarodnog prava ili posebnim sporazumima na snazi između države koja akredituje i države kod koje se akredituje.

ZAKLJUČAK

Čin glasanja u diplomatsko-konzularnim predstavništvima može predstavljati izvršenje obaveze državljanina prema svojoj državi, izraz demokratskog odnosa države prema biraču, želju države da pokaže suverenitet nad svojim državljanima u drugoj državi ili jedini način da izbjegle i raseljene osobe ili dijaspora ostvari svoje pravo da bira predstavnike u vlasti.

Neovisno o motivu i razlogu zbog kojeg se država prijema odlučuje da provede izbore u diplomatsko-konzularnim predstavništvima, to provođenje izbornog procesa mora zadovoljiti određene uslove, a prije svega da je to predviđeno u domaćem zakonodavstvu, da je određen postupak po kojem će se to izvršiti i organ koji će provesti izbore.

Osim ovih uslova veoma je bitna činjenica da se država prijema ne protivi tome.

Provođenje izbora u diplomatsko-konzularnim predstavništvima je skup proces iz razloga što jedno biračko mjesto na kojem često glasa samo jedan birač, finasijski košta do nekoliko puta više od biračkog mjesta na teritoriji matične države gdje glasanje obavi nekoliko hiljada birača.

Međunarodno pravo i običaji u diplomatskoj praksi dopuštaju vršenje ove javne funkcije na teritoriji zemlje prijema i

na zemlji imenovanja je da donese odluku o tome koje će javne funkcije vršiti u svojim diplomatsko-konzularnim predstavništvima.

LITERATURA

- [1] www.wikipedia.org
- [2] www.izbori.hr
- [3] Povelja Ujedinjenih nacija od 25.06.1945. godine.
- [4] Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka od 10.12.1948. godine.
- [5] Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima od 18.12.1966. godine.
- [6] Konvencija o političkim pravima žena koja je stupila na snagu 03.09.1980. godine.
- [7] Konvencija o eliminiranju svih oblika diskriminacije žena koja je stupila na snagu 03.09.1980. godine.
- [8] Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije koja je stupila na snagu 04.01.1969. godine.
- [9] Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.
- [10] Bečka konvencija o diplomatskim odnosima od aprila 1961. godine.
- [11] Bečka konvencija o konzularnim odnosima koja je usvojena 1963. godine.